

Nieuws uit de Hervormde Gemeente Elspeet

2019 | Week 9

Predikant: ds. M. van Kooten

Nunspeterweg 4
8075 AC Elspeet
Tel. 0577-491206

E-mail: m.vankooten@solcon.nl

Scriba: diaken J. Fijan

Zichtweg 3
8075 CN Elspeet
Tel. 0577-491098

E-mail: scriba@hervormd-elspeet.nl

IBAN Coll. van Kerkrentmeesters Herv. Gem.:

NL29 RABO 0384 7680 75

IBAN Coll. van diakenen Herv. Gem.:

NL61 RABO 0347 5000 99

Diensten

D.V. zondag 3 maart 2019
09.30 uur ds. M. van Kooten
15.00 uur ds. M. van Kooten

Collecten

- 1.Kerk
  - 2.Instandhouding predikantsplaats
  - 3.Kerk (deurcollecte)
- Van harte aanbevolen

Kinderoppas

Mevr. T. Bossenbroek-Mulder, Gerrielle van de Steeg, Mevr. A. Stelwagen-Berkhout en Jeanine van Deuveren

Kerkauto

Als u door omstandigheden niet zelf naar de kerk kunt komen en toch graag naar de kerk wilt, dan kunt u gebruik maken van de kerkauto. Wilt u opgehaald

en thuisgebracht worden? Neem dan contact op met diaken G. van der Zande telefoonnummer 0620590322

Vrijwillige hulpdienst

De vrijwillige hulpdienst is er voor iedereen in onze kerkelijke gemeente die tijdelijk hulp nodig heeft b.v. door ziekte bij ouderdom of om andere redenen. Heeft u vragen of wilt u gebruik maken van de vrijwillige hulpdienst neem dan contact op met Evelien v.d. Brink 492159 of Gretha van het Goor 491380

Agenda maart 2019

Zaterdag 2 maart zanguurtje
Zaterdag 2 maart 21:00 uur gebedskring in Kerkerf
Maandag 11 maart uitgifte collectemunten
Woensdag 13 maart Biddag
Dinsdag 19 maart Bijbelkring
Woensdag 27 maart Bijbelavond / censura morem
Zondag 31 maart Heilig Avondmaal

Catechisaties

De eerste maandagavondgroep moet leren Nehemia 2:20 en maken de vragen en opdrachten op blz.78 en 79 van LotL 1a.

De tweede maandagavondgroep moet leren Deuteronomium 30:19 en 20 en maken de vragen en opdrachten op blz.93 en 94 van LotL 2a.

De laatste maandagavondgroep moet hoofdstuk 35 van LotL 4b doornemen over de Dordtse Leerregels. Eventuele vragen uit de gelezen stof verzamelen voor de eerstvolgende keer.

De vrijdagavondgroep moet leren hoofdstuk 17 van Hellenbroek en bestuderen de bladzijden 76 en 77.

Mannenvereniging Onderzoekt de Schriften

Op DV dinsdag, 5 maart, hopen we elkaar als mannenvereniging weer te ontmoeten.

De Bijbelstudie over Timotheüs uit de Hervormde Vaan van februari 2019 zal dan behandeld worden. Gijs Monster zal de Bijbelstudie, naar aanleiding van 2 Timotheüs 3 : 1 t/m 2 Timotheüs 4 : 5, met ons inleiden.

Allen van harte uitgenodigd voor deze vergadering.

Tot aanstaande dinsdag, we beginnen om 19.30 uur.

Namens het bestuur, Kees van de Steeg.

Vrouwenvereniging `Wees een zegen`

D.V. Woensdag 6 Maart hopen wij weer bij elkaar te komen om Bijbelstudie 8: Belofte van een nieuw verbond te behandelen. De vragen 1,2,4 en 5 mogen thuis worden voorbereid. Hopelijk kunnen jullie allemaal deze avond aanwezig zijn. De koffie en thee staat klaar vanaf 19.30 u. in `Het Kerkerf`. We willen graag om 19.45 u. beginnen.

Met vriendelijke groet,

Het Bestuur

Voorjaarsuitvoering

D.V. zaterdag 16 maart 2019 wordt in de Hervormde Dorpskerk de voorjaarsuitvoering gegeven door het Elspeets Mannenkoor Con Amore o.l.v. Gerrit Knikker. Organist: Jan Post. Aanvang: 19.30 uur. Algehele leiding: ds. C. Stelwagen. Toegang vrij (collecte)

Rommelmarkt Oranjehof

Bijzondere rommelmarkt voor Oranjehof in Elspeet. Dit keer een rommelmarkt, anders dan anders. De rommelmarktschuur bij boer Koster moet na gebruik van bijna 20 jaar met spoed "leeg komen" ivm de sloop van een aantal gebouwen op het erf van boer Koster.

De rommelmarktcommissie heeft het toch voor elkaar gekregen om ook nog dit jaar een rommelmarkt te organiseren. En dan moest snel, nl. al op zaterdag 2 maart. Op deze dag is er uitverkoop van meubilair, potten en pannen, speelgoed en curiosa. Het wordt een gezellig gebeuren met ook voor alle kinderen een prijs voor hun getekende droomhuis. Er is van alles te eten en te drinken. Voor parkeerruimte is gezorgd.

Welkom op zaterdag 2 maart van 10.00 tot 15.00 uur. En bezoek de rommelmarkt op het erf van boer Koster, Staverdenseweg 54 in Elspeet.

Zangavond met bovenstem

D.V. 23 maart 2019 – Grote Kerk Elburg Psalmzang met bovenstem t.b.v. St. Timotheos. Thema: "Mijn God, Mijn God, waarom verlaat Gij Mij, en redt Mij niet, terwijl Ik zwoeg en strij" Datum: D.V. zaterdag 23 maart 2019 Aanvang: 19.30 uur (kerk open vanaf 19.00 uur) Locatie: Herv. Kerk te Elburg (St. Nicolaas- of Grote kerk). Parkeren: 't Schootsveld. De collecte van deze avond komt volledig ten bate van stichting Timotheos, kosten zijn gesponsord.. Opening, meditatie en sluiting door ds. M. van Kooten uit Elspeet. Organist: Pieter Heykoop. Bovenstemgroepen uit Waddinxveen en Wouterswoude.

De tragiek van een Elspeets predikant (II)

Marinus van Leeuwen begon op 11 januari 1857 met een wankelende basis zijn ambtelijke arbeid in Elspeet. We zagen de vorige keer dat de helft van de kerkenraad voor het beroepen op zijn persoon was, terwijl een van de tegenstanders van het beroep de beroepsbrief niet wilde tekenen. Al spoedig na van Leeuwens komst werden de spanningen tussen hem en de kerkenraad nog heviger. In die tijd was het zo dat de stoffelijke belangen van de kerkelijke gemeente beheerd werden door de kerkvoogdij. Alleen rondom de pastorie was er een speciaal fonds wat door de kerkenraad werd beheerd waarbij de opbrengsten van de grote pastorietaanbouw behoorden alsmede de opbrengsten –voornamelijk hakhout- van het Elspeter bos waarvan destijds een kwart (zo'n 125 hectare) eigendom van de hervormde gemeente was terwijl men ook inkomsten putte uit het Meerfelderbos en de Uddeler Heegde. Naast de holtrigter (een soort boswachter) waren er ook maalmannen die gezamenlijk de belangen van het bos behartigden. In het verleden waren sedert de reformatie de predikanten menigmaal maalman. Blijkbaar kwam daar op den duur de klade in, op van Leeuwens voorganger ds. Verhoeff na. Marinus van Leeuwen stond er op dat hij deze functie ook kreeg in plaats van een ouderling die dat op dat moment was. Het betrof toch de woning die hij zelf betrok. Inderdaad treffen we hem in 1859 aan als een van de maalmannen zoals blijkt uit het recent verschenen boek over het Elspeterbos. Het feit dat van Leeuwen zich met de zogenaamde 'pastoralia' wilde bemoeien viel bij de kerkenraad verkeerd. In een brief van de burgemeester van Nunspeet van 9 augustus 1857 wordt van Leeuwen neergezet als een man met een lastig karakter. In de gemeente zelf werd hij nagenoeg op handen gedragen. Dat hij op 11 april 1858 maar liefst

62 lidmaten mocht bevestigen onderstreept dit, hoewel men uiteraard geen belijdenis doet vanwege de sympathie voor een bepaald predikant. Ook in den lande was Marinus van Leeuwen een gewild dienstknecht, met name onder degenen die een gereformeerde prediking met bevindelijke inslag voorstonden. Nog maar een jaar Elspeet gediend te hebben werd hij in Poortvliet en Loon op Zand beroepen. Nadat ds.J.Koster na anderhalf jaar Garderen verwisselde voor Ommen werd van Leeuwen opnieuw consulent in zijn vorige gemeente. We schrijven dan 29 oktober 1858. Dit duurde tot de vervulling van de vacature op 6 maart 1859. In dat jaar had hij de mogelijkheid om naar Beekbergen, Berkel en Rodenrijs, Staphorst en Scherpenisse te vertrekken, destijds gemeenten met een zelfde geestelijke ligging. Marinus bleef in Elspeet. Urk dat destijds maar twee gemeenten kende, de hervormde gemeente die samenkwam in het kerkje aan de zee en een kleine afgescheiden gemeente (o tempora, o mores!) deed in 1861 vergeefs een beroep op hem. Op 28 januari 1862 werd hij voor de derde maal consulent in Garderen omdat ds.Gezelschap vertok naar Ommen (evenals diens voorganger ds.Koster). Ondanks de negatieve ervaringen rondom het onklaar maken van zijn wagen kort na zijn vertrek naar Elspeet bleef hij in Garderen een geliefd predikant, getuige het feit dat hij in deze tijd verschillende malen genoemd werd op de kerkenraadsvergadering om terug te beroepen. Juist in die tijd kwam de goede naam van de Elspeetse pastor in discredit. Allereerst doordat op 13 maart 1862 een brief binnenkwam bij de kerkenraad van Scheveningen waarin Marinus solliciteerde naar een beroep aldaar. Het was het handschrift van een tien-jarig kind en ondertekend door zijn zoon Adriaan. Wie zou hem deze poets hebben gebakken? Het geval verdween al spoedig in de doofpot. Dat was anders met het volgende drama. Na het vertrek van de oude huishoudster in mei 1857 hebben verschillende jonge vrouwen in de pastorie als dienstbode gefungeerd. In augustus 1862 kwam een nieuw meisje, Jannetje Boonen genaamd, een pittige jonge meid van zeventien lentes. Maar ze viel bij het predikantsechtpaar niet in de smaak. Ze werkte niet netjes, was brutaal, deed de meest schunnige taal en spotte zelfs bij het bidden en bijbellezen. Toen ze na twee maanden op 1 oktober op staande voet ontslag kreeg volgde geen goede referentie voor een volgende betrekking. Ze beet de vrouw van de dominee toe: 'Het zal u heugen mij weggezonden te hebben!' Veertien dagen later bracht ze de predikant in discredit omdat ze publiek maakte dat hij

onzedig gedrag had getoond en zelfs handtastelijk was geweest. Ook zou hij laatdunkend hebben gedaan over het huwelijk dat op 11 oktober 1862 voltrokken zou worden tussen de 53-jarige vrijgezelle Doetinchemse orgelbouwer Haffmans die in 1860 het eerste orgel in de kerk gebouwd had en de 21 jarige Jennigje Dorst (een huwelijk dat nog geen jaar later ontbonden werd omdat Jennigje in het kraambed stierf te Doetinchem). Op 15 oktober 1862 moest hij voor de kerkenraad komen. Het kwam de kerkenraad niet helemaal overtuigend over wat Jannetje te berde had gebracht. Men twijfelde of men melding zou doen bij de classis. Eén van de leden der kerkenraad die met de predikant in de clinch had gelegen rondom zijn zitting in het maalschap van het Elspeter bos stond er op dat dit wel zou gebeuren, anders zou hij het zelf doen. Inmiddels kon hij sedert 19 oktober 1862 zijn krachten weer helemaal aan Elspeet wijden omdat toen ds.Noordink aan Garderen was verbonden. Nu de aanklacht naar de classis toch was verzonden werd ook de burgemeester in de kwestie gemengd. Hij riep allerlei meisjes uit de gemeente op als getuige tegen het gedrag van de predikant. Er kwam er geen een. Zelf had van Leeuwen een aanklacht ingediend tegen de laster hem aangedaan. In de gemeente kwam er groepsvorming. Een gedeelte dat de dominee niet vertrouwde en een ander gedeelte (het grootste) dat de predikant steunde. Nu de situatie zo scherp kwam te liggen kwam er alsnog een klacht van ene Grietje een jonge vrouw van 22 jaar die haar beklag deed over van Leeuwens onzedelijkheid bij een daartoe ingestelde commissie op 13 januari 1863. Bij nader onderzoek bleek zij in mei 1861 boos vertrokken te zijn omdat de vrouw van Marinus haar geen loonsopslag wilde geven. Ook had die zelfde Grietje juist enkele dagen nadat de dominee in opspraak was gekomen aan de pastorie wezen verklaren dat ze tijdens haar dienstperiode nooit iets onzedelijks gehoord of gezien had.

Een schoenmaker die destijds ouderling was en de pastoriegoederen beheerde voordat van Leeuwen dat ging doen bracht in dat de predikant onder de doopdiensten die toen ook al 's middags werden gehouden onkuise blikken op de moeders van de dopelingen wierp. Een schaapherder deelde die mening. Echter.... Beide mannen waren 's middags nooit in de kerk...

Ondanks al de zich elkaar tegensprekende getuigenissen werd Marinus op 14 januari 1863 onder de tucht gezet en uiteindelijk op 20 maart daaropvolgend uit het ambt ontzet waarbij het Provinciaal Kerkbestuur mee liet wegen dat hij in 1846 in zijn

eerste gemeente ook zes weken geschorst was geweest toen bleek dat zijn huwelijk gedwongen was. Inmiddels had de kantonrechter van Harderwijk aan burgemeester Vitringa geschreven dat een rijksveldwachter moest worden aangesteld in Elspeet omdat verwacht werd dat na een beslissing ten ongunste van ds.van Leeuwen 'openbare uitingen van ontevredenheid en partijzucht' niet van de lucht zouden zijn. Hij zag in het verschiet 'straatschenderij, kleine vernielingen, onverwachte persoonlijke aanrandingen en dergelijke'.

Marinus van Leeuwen ging na zijn ontheffing uit het ambt in hoger beroep. Zijn verdedigingsgeschrift werd op 30 maart 1863 afgerond en was vergezeld met 197 handtekeningen van Elspeter gemeentelieden. Dat was destijds het overgrote deel van de kerkelijke gemeente. De leiding van de kerk had echter geen vertrouwen in die namen daar het namen waren van in hun ogen mensen van de allergeeringste stand. Ook het feit dat huisarts A.E.Huijsman uit zijn vorige gemeente Garderen met nog eens 78 ondertekenaars (waarvan een fors gedeelte tot de 'hogere' stand behoorde) voor Marinus pleitte mocht niet baten. Marinus deed op 11 april 1863 een laatste poging. Ik citeer: 'Ik ben beschuldigde, die van mijne onschuld bewust, de ten laste gelegde feiten ontkend, op mijne beschuldigers rust de verpligting het bewijs van mijn schuld te leveren. Komen zij in de vervulling van die verpligting te kort, gelijk hier plaats heeft, dan moet bij gebrek aan bewijs eene vrij-spraak het gevolg zijn. Maar ten andere, de vervan-kelijke en onbestemde wijze waarop ik beschuldigd word, stelt mij buiten de gelegenheid het bewijs van mijne onschuld te leveren. Noch uur, noch dag, noch plaats zelve, waar en wanneer ik die ten laste gelegde feiten zoude bedreven of de ontuchtige gesprekken zoude gevoerd hebben, worden opgegeven, kan de adressant iets anders doen onder zoodanige omstandigheden als van zijne onschuld protesteeren?' Hij besloot de brief als volgt: 'Met vertrouwen durft de adressant van uwe onpartijdige en onbevooroordeelde uitspraak na gezet onderzoek de vernietiging tegemoet te zien van de uitspraak van 20 maart 1863, herstel in zijn aangerande eer en eene ijverige hervatting van de dienst ter eere Gods en Jesus Christus moge daarvan het gevolg zijn, en voor de gemeente aan zijne zorg toevertrouwd rijpe en gezegende vruchten afwerpen'. De synode van de hervormde kerk stelde op 30 juli 1863 de Provinciale Kerkvergadering van Gelderland in het gelijk. De schorsing bleef van kracht. Per ingang van 9 oktober was Elspeet vacant en werd het consulentenschap

waargenomen door ds.A.F.Simons uit Ermelo. Marinus moest met zijn vrouw Jacomina en de zoons Didericus en Adriaan de statige pastorie verlaten. Hij vestigde zich aan de Pirkweg en begon een winkeltje in kruidenierswaren terwijl zijn kinderen deze waren per kruiwagen uitventten. Zelf verhuurde hij zich als landbouwer. (Slot volgt D.V.)